

SARCOLEOTIA PLATYPUS (DC. EX PERS.) MAAS G.

Zij, die in oktober 1965 samen met de Eindhovenaren in het Staatsnatuurreservaat 'de Grote Peel' waren, zullen zich deze soort misschien nog herinneren. Het eerste bericht over deze vondst heb ik elders gepubliceerd; het was vergezeld van beschouwingen, die hier niet op hun plaats zijn. Een wat verkorte beschrijving volgt hieronder.

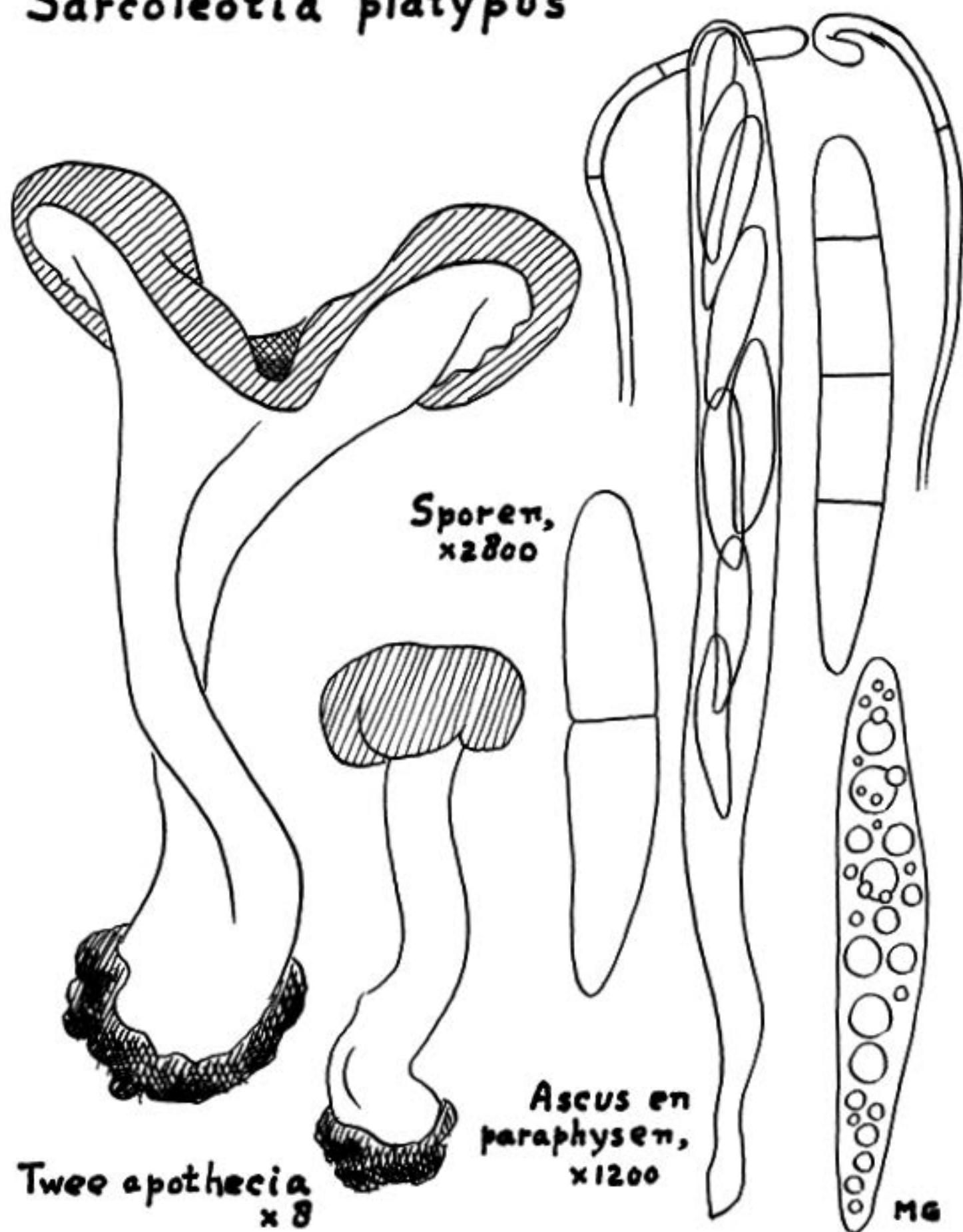
Apothecia solitair, tot 29 mm hoog, bestaande uit een fertiel gedeelte, dat door een steel gedragen wordt. Fertiel gedeelte tot 10 mm in doorsnede, eerst half bolrond, later vlakker wordend, of in het centrum ingedeukt, tenslotte meer of minder gegolfd, met omgerold blijvende rand, glad, donker sepia bruin, verblekend bij ouder worden. Steel 12-26 x 1-2 mm, rolrond of afgeplat, met zwakke lengtegroef, eerst fijn vlokkig, later kaal wordend, glad of wat rimpelig, bleek grijsbruin of bleek sepia bruin, bleker tot wittig bij ouderdom, wittig aan de basis. Vlees zacht (maar niet gelatineus), waterig gemarmerd, wittig.

Asci 118-132 x 8-9 μ , inoperculaat, cilindrisch-knotsvormig, 8-sporig, blauw in de porie met Melzer's reagens. Sporen 22-34 x 3.5-6 μ , scheef 1 rijig, knotsvormig tot enigszins spoelvormig, spits beneden, afgerond boven, glad, kleurloos, eerst 1-cellig met talrijke oliedruppeltjes, tenslotte 4-cellig. Paraphysen ongeveer 2 μ breed, iets verbreed aan de top, weinig vertakt, gesepeteerd, met bruinige celwanden, gebogen tot sterk gekromd aan de top.

De exemplaren groeiden zeer verspreid op armelijke, venige grond tussen mossen als Polytrichum juniperinum, Ceratodon purpureus, Cephaloziella sp. in een schrale vegetatie van wat struikheide en enkele berken.

De heer P. B. Jansen geeft nog de volgende aanvulling op de beschrijving van de standplaats: . . . het zijn plekken hoogveen, die nogal eens hebben gebrand, het laatst waarschijnlijk voorjaar 1964. Zij zijn begroeid met enkele mos soorten en omringd door een vegetatie van struikheide en buntgras (Molinia), met hier en daar berken. De plekken maken een kale indruk; zij variëren in grootte van één tot verscheidene meters in het vierkant, terwijl hun vorm meestal enigszins ovaal is. Zij zijn bijzonder rijk aan paddestoelen. Zo groeit er in groot aantal een op O. fibula lijkende Omphalia, verder Galerina hypnorum, Deconica atrorufa, enkele soorten Hygrophorus, Lactarius helvus (vaak zeer veel), Cantharellula

Sarcoleotia platypus

umbonata (geen vaste klant), Inocybe lacera en, als verdere bijzonderheid, Cotylidia undulata.

De eerste beschrijving van de soort werd door De Candolle onder de naam Helvella platypus in 1815 gepubliceerd. De Candolle meende, dat de consistentie van het apothecium wat gelatineus was en dat is de reden waarom Persoon in 1822 van oordeel was, dat de soort beter in Leotia thuishoorde. Hij werd in hetzelfde jaar gevolgd door Fries en veel later, in 1886, door Patouillard. Deze laatste had materiaal uit de omgeving van Brussel ontvangen van de Belgische verzamelaarsters Bommer en Rousseau. Zijn beschrijving en tekening zijn zo goed, dat ik er de soort van de Peel dadelijk uit herkende. Later werd deze identificatie nog bevestigd toen ik de Belgische collectie uit het herbarium van Patouillard onderzocht. Weliswaar heeft dit materiaal niet de waarde, die we anders aan de oorspronkelijke exemplaren van De Candolle zouden toekennen, maar het geeft toch onbetwistbaar grote steun.

Het mag dan waar zijn, dat Patouillard zijn interpretatie geeft van de soort van De Candolle, maar de oorspronkelijke beschrijving komt woord voor woord met die interpretatie overeen..... op één punt na: het woord gelatineus. Ik houd het er echter voor, dat De Candolle met dit woord doelde op de enigszins veerkrachtige consistentie van het vlees. Wij zijn in de mycologie pas veel later strenger gaan letten op de inhoud der gebruikte termen. Of een weefsel gelatineus is, kunnen wij soms alleen nauwkeurig onder het microscoop beoordelen.

De Candolle zal geen fijnere apparatuur dan zijn vingers tot zijn beschikking hebben gehad. Totdat derhalve het tegendeel bewezen is, durf ik aan te nemen, dat Patouillard's materiaal identiek is aan hetgeen De Candolle lang voor hem had beschreven.

Na deze kleine uitwijding keer ik terug tot de soort, die heel duidelijk noch tot Helvella noch tot Leotia gerekend kan worden. Het was echter enige tijd lang een probleem waar de soort dan wel ondergebracht moest worden. Er leek geen enkel genus beschikbaar, totdat ik tot mijn verbazing vond, dat het een Sarcoleotia moest zijn. Dit geslacht was in 1934 door de Japanners Ito & Imai voor de soort S. nigra opgericht.

Hoe kon ik dat genus nu over het hoofd gezien hebben? Maar ik was er niet aan voorbij gegaan, ik had op de oorspronkelijke beschrijving vertrouwd . . . en die bleek op een essentieel punt fout. Het zeldzame toeval wil, dat het Rijksherbarium een gedeelte van het type materiaal van Sarcoleotia nigra bezit. Er is geen twijfel aan, dat deze soort en Helvella platypus hetzelfde zijn.

Het verrassende van deze vondst is, ten eerste dat Sarcoleotia nu niet meer een uitsluitend in Japan inheems genus is, ten tweede dat S. platypus nu bekend is van Frankrijk, België, Nederland en Japan en tenslotte dat niemand eerder deze geschiedenis heeft ont-
rafeld.

Ik geloof, dat een heel belangrijke oorzaak van dit laatste punt ligt in het falen van de mycologen om nu eens kort en goed een aantal van de genera der Ascomyceten, waarmee zij werken, te definiëren.

Weliswaar moeten er vele punten worden overwogen eer men tot het neerschrijven van de genus diagnose kan overgaan, maar het kan niet worden ontkend, dat men er zich soms eigenlijk van af heeft gemaakt. Twijfel en onzekerheid hebben er bepaald niet toe bijgedragen, dat deze ogenschijnlijk zo veel op elkaar lijkende genera belangstelling wekten. De genera, die ik hier bedoel, zijn Cudonia, Cudoniella, Leotia en Sarcoleotia. Ik kan niet diep op de drie eerste genera ingaan zonder ook hun soorten te noemen en dat heeft betrekkelijk weinig zin, omdat voor de meesten alleen Leotia lubrica een bekende klank is. Het is echter wel mogelijk om althans die kenmerken te vermelden, die een zo groot mogelijke waarborg voor een herkenning van Sarcoleotia geven. Deze kenmerken zijn dan (met stilzwijgend voorbijgaan van de anatomische eigenschappen) kleurloze paraphysen en ontbreken van de blauwe verkleuring van de ascus porie in Melzer voor de genera Cudonia, Cudoniella en Leotia, tegenover bruine paraphysen en positieve Melzer reactie voor Sarcoleotia.

----- R.A. Maas Geesteranus

Hesler, L.R. & A.H. Smith; North American species of Crepidotus. New York en Londen, 1965, Hafner Publishing Company; 168 pag., 205 fig., 32 foto's; \$ 12.50.

Weer een monografie van een Agaricaeën-geslacht van over de oceaan. Hoewel het een bewerking van het geslacht voor Noord-Amerika betreft zijn ook alle Europese soorten opgenomen. Van een klein geslacht is Crepidotus een middelgroot geslacht geworden met alleen voor Noord-Amerika al ongeveer 120 soorten.

Het boek ziet er goed uit. De praktijk zal uitwijzen of het ook goed bruikbaar is. De N.M.V. zal een exemplaar voor haar bibliotheek aanschaffen.

C. Bas